

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:
3, 2, 1, 4, 6, 5

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

2 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De waardering voor Boudica:

bij 1:

- in de tijd van Elizabeth I kan worden verklaard vanuit 'de heroriëntatie op de klassieke oudheid', waardoor de verhalen over de Britse koningin uit de Romeinse tijd opnieuw werden ontdekt / toneelstukken over de Romeinse tijd goed bezocht werden

1

bij 2:

- in de negentiende eeuw kan worden verklaard vanuit 'de opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen als nationalisme', waardoor de Britse koningin die haar vaderland verdedigde geschikt werd geacht voor een afbeelding op het parlamentsgebouw
- in de negentiende eeuw kan worden verklaard vanuit de 'de opkomst van politiek-maatschappelijk stromingen als feminisme', waardoor een afbeelding van de Britse koningin die (als vrouw) haar leger leidde / als leider werd geaccepteerd door haar leger geschikt werd geacht voor een afbeelding op het parlamentsgebouw

1

1

Opmerking

Voor het noemen van een juist kenmerkend aspect zonder verklaring voor de waardering voor Boudica, wordt geen scorepunt toegekend.

Prehistorie en oudheid

3 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Marius wil de boodschap overbrengen dat de nieuwe rekruten hem als leider kunnen vertrouwen / dat hij de bezitlozen niet als minderwaardig zal behandelen 1
- door te zeggen dat (een van de volgende): 1
 - hij geen glorie nastreeft ten koste van hun gezwoeg.
 - hij zal meemarcheren/mee zal vechten.
 - hij een raadsman/een metgezel is.
 - hij de soldaten niet anders zal behandelen dan zichzelf.
- Dit leiderschap brengt voor de Senaat als militair voordeel met zich mee dat soldaten die zich gewaardeerd voelen/zich persoonlijk betrokken voelen beter gemotiveerd zijn te vechten / dat veel meer Romeinen in aanmerking komen soldaat te worden (waardoor de Senaat kan beschikken over een beter/groter leger) 1
- Dit leiderschap brengt voor de Senaat het politieke gevaar mee dat het leger eerder loyaal zal zijn aan Marius dan aan de Senaat / dat de soldaten door Marius tegen de Senaat kunnen worden ingezet vanwege het persoonlijke karakter van hun trouw 1

Opmerking

Alleen als bij de eerste deelvraag een juiste boodschap over het leiderschap van Marius wordt genoemd, wordt 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de bron.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

De middeleeuwen

4 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Willem de Veroveraar wees zijn vazallen land toe in ruil voor hun militaire dienst (wat past bij het feodale stelsel) 1

De invoering van de *primogenituur*:

- voorkwam dat het land verdeeld raakte onder meerdere erfgenamen 1
- waardoor de leenheer (een van de volgende): 1
 - vazallen had met voldoende middelen voor de feodale verplichtingen.
 - zijn gezag niet hoefde uit te oefenen over (te) veel verschillende vazallen.

5 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Margaretha's besluit bevorderde dat de internationale handelspositie van Brugge verbeterde / dat Brugge aansluiting zocht op overzeese handel (met de Hanze/Frankrijk en Spanje) 1

De poorters van Brugge verzetten zich hiertegen vanuit:

- het economische bezwaar dat de Brugse poorters/kooplieden hierdoor concurrentie kregen van buitenlandse kooplieden 1
- het politieke bezwaar dat hiermee de invloed van het grafelijke gezag in Brugge toenam / dat dit inging tegen hun (stads)recht om zelf te bepalen wie zich in hun stad mochten vestigen / om zelf te bepalen welke privileges niet-poorters mochten hebben 1

Opmerking

Alleen als het antwoord op de eerste deelvraag ingaat op de overzeese handel/de internationale handel, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Volgens Van Heisterbach kunnen de vrouwen een voorbeeldrol spelen door de stedelingen te laten zien hoe zij een geestelijk/eerbaar leven kunnen leiden 1
- De geestelijkheid wil de ontwikkeling van (te veel) persoonlijke geloofsbeleving van stedelingen onder controle houden 1
- door de vrouwen in begijnhoven te laten wonen waar gecontroleerd kan worden dat de vrouwen niet teveel afdwalen van de voorgeschreven kerkelijke gewoontes / de invloed van de vrouwen gecontroleerd kan worden 1

7 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Nicolaas V ondersteunde met de bul 'de expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten', omdat hij met de bul toestemming gaf andersgelovigen te onderwerpen 1
- Alexander VI liep vooruit op de conflicten tussen verschillende Europese landen over de (nieuw ontdekte) gebieden die werden ontdekt door de 'Europese overzeese expansie' 1
- De 'uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden trans-Atlantische slavenhandel' werd hiermee gerechtvaardigd omdat de paus zelf toestemming had gegeven Afrikanen tot slaaf te maken 1

Opmerking

Als bij een deelvraag alleen een passend kenmerkend aspect wordt genoemd, zonder een juiste verwijzing naar een pauselijke bul, wordt geen scorepunt toegekend.

Vroegmoderne tijd

8 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De boodschap is dat het overgaan van de stad in Spaanse handen de eendracht herstelt in / voordelig is voor (de economie van) Antwerpen 1
- wat wordt afgebeeld door (een van de volgende): 1
 - Philips II en de Spaanse landvoogd die met lauwerkransen gehuldigd worden als helden.
 - het gezamenlijk wegvlugten van de slechte eigenschappen voor het Spaanse bestuur / het afschrikken van de slechte eigenschappen door het Spaanse bestuur.
 - de handelsschepen die richting Antwerpen varen (zodat de handel na de verovering bloeit).

Opmerking

Alleen als de propagandaboodschap juist wordt weergegeven, wordt 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de bron.

9 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Stubbe geeft kritiek op het particularisme van steden en gewesten / de soevereiniteit van de gewesten 1
- In 1672 (het Rampjaar) verklaart Engeland de oorlog aan de Republiek / valt de Engelse vloot schepen van de Republiek aan 1
- zodat de Engelse koning de boodschap wil overbrengen dat door de interne verdeeldheid van de Republiek de oorlog gewonnen kan worden / dat zijn onderdanen de oorlog tegen de slecht geleide Republiek moeten steunen 1

Opmerking

Alleen als bij de tweede deelvraag wordt ingegaan op de oorlogssituatie in 1672, wordt 1 scorepunt toegekend voor het noemen van een juiste boodschap die de Engelse koning wil overbrengen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Figaro protesteert tegen het krijgen van voorrechten/rijkdom/titels op basis van geboorte, wat past bij het verlichte denkbeeld dat de bestaande gezagsverhoudingen niet redelijk zijn / dat de indeling van de samenleving moet worden gemaakt op basis van talenten/verdiensten 2
- Een toneelstuk kan denkbeelden verspreiden onder een ongeletterd/groot publiek / een toneelstuk wordt meerdere keren/op meerdere plaatsen opgevoerd 1

Opmerking

Als bij de eerste deelvraag wordt geantwoord dat Figaro uitgaat van het denkbeeld van gelijkheid, worden geen scorepunten toegekend (omdat Figaro in deze passage niet uitgaat van gelijkheid maar vindt dat bestaande gezagsverhoudingen onredelijk zijn).

11 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

- Het laten pleiten voor de afschaffing van herendiensten paste bij het uitgangspunt dat een verlichte vorst de levensomstandigheden van het volk moest verbeteren / dat de voorrechten van de adel moesten worden ingeperkt 1
 - Het plegen van censuur/het afdwingen dat de inhoud van Figaro werd aangepast paste bij zijn absolute heerschappij 1
- of
- Door het laten weghalen van kritiek op het verkrijgen van macht op basis van afkomst wilde Jozef II zijn positie als absolute vorst beschermen 1

Opmerking

Alleen als het antwoord een juiste combinatie bevat van een verwijzing naar de anekdote en (bij de eerste deelvraag) een verlicht standpunt en (bij de tweede deelvraag) een absoluut standpunt, wordt telkens 1 scorepunt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De jakobijnen/de radicalen waren de leiders van de republiek / stonden achter het besluit de koning te veroordelen, waardoor zij Olympe de Gouges vanwege haar bewering dat het volk ook mocht kiezen voor een constitutionele monarchie als tegenstander beschouwden (waarna zij haar als 'vijand van de revolutie' ter dood veroordeelden) 2
- Door het schrijven van de 'Verklaring van de rechten van de vrouw' had Olympe de Gouges bijgedragen aan het verspreiden van de (democratische/verlichte) ideeën van de revolutie 1

Opmerking

Alleen als bij het antwoord op de eerste deelvraag wordt genoemd dat de jakobijnen/radicalen voorstander waren van de afschaffing van de monarchie / de republiek leiden, worden scorepunten toegekend.

Moderne tijd

13 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het verdrag was een gevolg van de politieke situatie omdat de Opiumoorlog was verloren / de machtspositie van de Chinese keizer was verzwakt, waardoor de keizer een verdrag moest tekenen waarbij hij het eiland Hongkong/een haven moest afstaan 2
- Het verdrag was een gevolg van het toenemende imperialisme omdat Groot-Brittannië streefde naar een afzetmarkt / naar meer koloniën / naar betere toegang tot grondstoffen, waardoor de Britten afdwongen dat China een haven afstond / een plek afstond waar ze hun schepen konden onderhouden 2

Opmerking

Als bij beide deelvragen dezelfde verwijzing naar het verdrag wordt genoemd, worden alleen bij de eerste verwijzing scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Mina Kruseman schrijft dat de intelligentie van stemgerechtigden moet bepalen of ze mogen stemmen (en niet hun geslacht) / dat ook vrouwelijke 'nulliteiten' een slechte regering aan de macht zouden helpen / dat ze niet begrijpt waarom mensen zich druk maken over het geslacht van de kiesgerechtigden, waarop een deel van de feministen de kritiek heeft dat Mina Kruseman zich niet uitspreekt voor algemeen kiesrecht (waar zij wel naar streven) 2
- Mina Kruseman schrijft dat vrouwen betaald zouden moeten krijgen voor hun werk / dat vrouwen die goed opgeleid zijn zichzelf kunnen onderhouden / dat vrouwen het recht hebben vrij te zijn, wat door de feministen nagestreefd wordt omdat vrouwen hierdoor (financieel) onafhankelijk worden / beter voor hun rechten kunnen opkomen / een eigen leven kunnen leiden / omdat de emancipatie van vrouwen hierdoor toeneemt 2

Opmerking

Alleen als het antwoord een combinatie bevat van een juist voorbeeld van (bij de eerste deelvraag) kritiek en (bij de tweede deelvraag) oorzaak van het nastreven van haar standpunt en een daarbij passende verwijzing naar het standpunt, worden scorepunten toegekend.

15 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

Mina Kruseman werd als rolmodel afgewezen vanuit het negentiende-eeuwse burgerlijke gezinsideaal, waarbij een vrouw alleen een rolmodel kon zijn als ze getrouwd was / als ze ondergeschikt was aan haar man / als ze een man had die kostwinner was.

Opmerking

Voor het alleen noemen van de leefwijze van Mina Kruseman zonder een uitleg over het burgerlijke gezinsideaal, worden geen scorepunten toegekend.

16 maximumscore 2

De juiste volgorde is:

1, 5, 2, 4, 3, 6

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

De juiste combinaties zijn:

a - 5, b - 4, c - 1, d - 6, e - 3

indien vijf combinaties juist

2

indien vier combinaties juist

1

indien minder dan vier combinaties juist

0

18 maximumscore 2

Kern van een juist antwoord is:

In de discussie over het vrouwenkiesrecht werden (de rechten van) Europese vrouwen boven (de rechten van) niet-Europese vrouwen gesteld / hielden de Europese vrouwen geen rekening met de rechten van de Indonesische vrouwen, waardoor de ontwikkeling van nationalistische/anti-Nederlandse gevoelens onder Indonesiërs werd vergroot / waardoor Indonesiërs inzagen dat zij geen rechten zouden krijgen als ze een Nederlandse kolonie bleven (wat het streven naar onafhankelijkheid mogelijk versterkte).

Opmerking

Alleen als in het antwoord wordt uitgelegd op welke wijze de discussie het streven naar onafhankelijkheid versterkte, worden scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat:

- in Duitsland de pers in handen van de regering is die wil dat de *Volkssturm* een succes wordt, zodat het mogelijk is dat de foto van enthousiaste/bereidwillige jongens en mannen in scène is gezet / de jongens en mannen op deze foto gedwongen zijn toe te treden tot de *Volkssturm* (waardoor de bron minder betrouwbare informatie voor dit onderzoeksonderwerp bevat) 2
- de krant een foto publiceert van mannen die te jong of te oud zijn voor dienstplicht / van mannen die met weinig militaire uitrusting gaan vechten / met een oproep dat heel het Duitse volk moet bijdragen aan de verdediging van het vaderland, waarmee aangetoond kan worden dat de Duitse regering een totale oorlog voert waarbij ook de burgerbevolking wordt ingezet / het Duitse volk zichzelf moet opofferen (waardoor de bron meer betrouwbare informatie bevat voor dit onderzoeksonderwerp) 2

Opmerkingen

- *Als een antwoord alleen een juiste verwijzing naar de bron bevat zonder (bij de eerste deelvraag) het gegeven dat de pers in handen is van de nationaalsocialisten en (bij de tweede deelvraag) een juist kenmerk van een totale oorlog, worden geen scorepunten toegekend.*
- *Als dezelfde verwijzing naar de bron twee keer wordt gebruikt, worden alleen bij het eerste gebruik scorepunten toegekend.*

20 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Vanwege 'vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme' / 'de (in Afrika toenemende behoefte aan) dekolonisatie die een einde maakt aan de westers hegemonie in de wereld', voorziet Hergé dat het benoemen van België als vaderland van een Afrikaans land niet meer past bij de tijd / een boodschap is die als ongewenst wordt beschouwd / verzet zou kunnen oproepen 1
- Na 'het ontstaan van een multiculturele samenleving', wordt gevonden dat een boek waarin een koloniale visie wordt weergegeven niet langer gewenst is / wordt de weergave van Afrikanen/van de rol van Kuifje als racistisch/kwetsend herkend 1

Opmerkingen

- *Als alleen een juist kenmerkend aspect wordt genoemd zonder een juiste verklaring, wordt geen scorepunt toegekend.*
- *Als een kenmerkend aspect twee keer wordt gebruikt, wordt alleen bij het eerste gebruik 1 scorepunt toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De afspraken moesten bijdragen aan het verstevigen van de positie van de BRD in West-Europa omdat:

- met de betaling de West-Duitsers aangaven dat ze afstand namen van het nazi-verleden waardoor de BRD beter geaccepteerd kon worden als politieke partner/samenwerkingspartner in West-Europa 1
- door het geld voornamelijk te laten besteden aan Duitse goederen het *Wirtschaftswunder* / de opbouw van de Duitse economie werd bevorderd waardoor de BRD een sterkere economische partner werd in West-Europa / niet afhankelijk was van buurlanden voor de wederopbouw 1

Opmerking

Alleen als telkens wordt aangegeven op welke wijze de maatregel de positie van de BRD in West-Europa moest verstevigen, wordt 1 scorepunt toegekend.

22 maximumscore 4

Uit het antwoord moet blijken dat:

- Semjonov ervan uitgaat dat de opstand is georganiseerd door / wordt bijgestaan door het (kapitalistische) westen omdat hij beschrijft dat de opstandelingen/demonstranten zich terugtrekken naar West-Berlijn 1
- de instructies om gericht te schieten / om mensen als afschrikwekkend voorbeeld te executeren passen bij een totalitair regime waar tegenstanders worden uitgeschakeld / een andere mening niet wordt getolereerd / de regering de burgers met geweld eronder houdt 1
- je twijfelt aan Semjonovs beschrijving dat hij zijn soldaten over de hoofden van de opstandelingen liet schieten / het bevel uit Moskou om geweld te gebruiken negeerde, omdat hij (na de Val van de Berlijnse Muur) zijn eigen rol in het neerslaan van de opstand wil goedpraten / omdat hij voorziet dat de onderdrukking door communisten bekritiseerd zal worden / hij bang is alsnog vervolgd te worden 2

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 3

Kern van een juist antwoord is:

- Uit de beschrijving blijkt dat de Chinezen de Russische adviseurs/de hulp uit de Sovjet-Unie openlijk wantrouwen/afwijzen/uitschelden, waarmee de regering van Mao streeft naar meer politieke autonomie / naar een eigen machtspositie zonder invloed van de Sovjet-Unie 2
- In China lijdt de Grote Sprong Voorwaarts / snelle industrialisatie onder het afwijzen van/het belachelijk maken van Russisch advies op wetenschappelijk/technisch gebied 1

24 maximumscore 2

Uit het antwoord moet blijken dat de poster (door af te beelden dat het beeldje van Confucius/het kruisbeeld worden kapotgeslagen) de boodschap overbrengt dat oude religies/tradities moeten worden vernietigd, waardoor de mensen zich gaan richten op / er ruimte komt voor de aanbedding van Mao (in plaats van Confucius/Christus).

Opmerking

Alleen als in het antwoord wordt verwezen naar het verdrijven van de oude religies/tradities, worden scorepunten toegekend.

25 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Huizinga gaat nog steeds uit van de traditionele rol van de vrouw als huisvrouw/moeder die thuisblijft om voor de kinderen te zorgen (wat een continuïteit is in de positie van de vrouw) 1
- wat blijkt uit de opmerking van Huizinga dat (een van de volgende): 1
 - voor vrouwen onderwijs/studeren een hobby is.
 - vrouwen door huishoudelijke apparaten meer tijd hebben gekregen.
 - vrouwen aan het werk kunnen nadat de kinderen de deur uit zijn.
- Er is vanaf de jaren 1950 sprake van kansen voor vrouwen op ontwikkeling / werk buitenshuis / er is waardering voor de intellectuele inspanningen van vrouwen (wat een verandering is in de positie van de vrouw) 1
- wat blijkt uit de opmerking van Huizinga dat (een van de volgende): 1
 - vrouwen vervolgonderwijs volgen.
 - vrouwen met het diploma aan het werk kunnen.
 - vrouwen goede studieresultaten behalen.

Opmerkingen

- *Alleen als een juist voorbeeld van (bij de eerste deelvraag) continuïteit en (bij de tweede deelvraag) verandering in de positie van de vrouw wordt genoemd, wordt telkens 1 scorepunt toegekend aan een passende verwijzing naar de bron.*
- *Als dezelfde verwijzing naar de bron twee keer wordt gebruikt, worden alleen bij het eerste gebruik scorepunten toegekend.*

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

De uitspraken van Viett pasten bij het verzet van de Baader-Meinhof

Gruppe omdat leden van deze groep beweerden dat:

bij 1:

- zij aanslagen pleegden als reactie op de beperkt gebleven denazificatie in de BRD (zodat Viett zegt dat in het land waar ze zich tegen afzet nog 'Heil Hitler' werd gezegd)

1

bij 2:

- zij bij hun verzet uitgingen van een marxistische ideologie / beweerden te strijden voor een socialistische heilstaat (zodat Viett zegt dat ze zich wilde vestigen in de DDR omdat die de (kapitalistische) BRD ook als vijand zag)

1

Bronvermeldingen

- bron 1 https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Sallust/Bellum_Jugurthinum/3*.html
- bron 2 A. Mulder-Bakker, *Verborgen vrouwen, kluizenaressen in de middeleeuwse stad*, Hilversum 2007, pag. 23
- bron 3 *Allegorie van de overgave van Antwerpen in 1585*, Hans Vredeman de Vries (AV.2009.009.001), collectie MAS, Antwerpen © foto: Bart Huysmans
- bron 4 <https://quod.lib.umich.edu/e/eebo/A61883.0001.001?rgn=main;view=fulltext>, aldaar pag. 6
- bron 5 <https://oll.libertyfund.org/titles/beamarchais-the-marriage-of-figaro-or-the-follies-of-a-day>
- bron 6 https://www.dbnl.org/tekst/krus003mijn01_01/krus003mijn01_01_0135.php
- bron 7 a Alan Lawrance ed., *China since 1919: Revolution and reform: a sourcebook*, Londen en New York 2004, pag. 6
- b http://www.china-un.ch/eng/dbtyw/zmjg_1/jgthsm/t85531.htm
- c Jünam Kwok, *China aus erster Hand. Geschichte und Gegenwart Chinas in Berichten von Augenzeugen und Zeitgenossen*, Würzburg 1973, pag.140-141
- d Eduard B. Vermeer ed., *Ooggetuigen van de Chinese geschiedenis*, Amsterdam 2009, pag. 348
- e Eduard B. Vermeer ed., *Ooggetuigen van de Chinese geschiedenis*, Amsterdam 2009, pag. 326
- vraag 18 K. Grijns, P. Nas red, *Jakarta Batavia, social-cultural essays*, KITLV press Leiden 2000, pag. 192
- bron 8 <https://www.dhm.de/lemo/bestand/objekt/berliner-illustrierte-zeitung-1944.html>
- bron 9 <https://observers.france24.com/en/20100512-tintin-guilty-racism-let-congolese-decide-herge-congo-hearing-belgium>
- bron 10 Merith Niehuss en Ulrike Lindner ed., *Deutsche Geschichte in Quellen und Darstellung. Band 10. Besatzungszeit, Bundesrepublik un DDR 1945-1969*, Stuttgart 2012, pag. 385-386
- bron 11 <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116831.pdf?v=26539a9b64aeab40fd42db35158190b>
- bron 12 <https://www.redbubble.com/i/greeting-card/Scatter-the-old-world-build-a-new-world-by-smchy/54585111.5MT14>
- bron 13 W. Kleine, Q. van Mildert, red., *1866-2016, 150 jaar staatsexamens*, Utrecht 2016, pag. 69.
- vraag 26 uit: <https://anderetijden.ntr.nl/programma/1/Andere-Tijden/aflevering/544/Inge-Viett-portret-van-een-terroriste>